

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІСТИТУТ ІМ. Ф. РАКОЦІ ІІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІМ. АНТОНІЯ ГОДИНКИ

II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTAJAI MAGYAR FŐISKOLA
HODINKA ANTAL NYELVÉSZETI KUTATÓKÖZPONT

ÉRTÉKEK ÉS KIHÍVÁSOK

A 2015. március 26–28. között Beregszászon a Nyelvi és kulturális sokszínűség
Kelet-Közép-Európában: érték és kihívások című konferencián elhangzott
előadások anyagai

I. kötet: Nyelvtudomány

Szerkesztette:

Gazdag Vilmos – Karmacs Zoltán – Tóth Enikő

Autdor-Shark
Ungvár, 2016

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
 NYELVTUDOMÁNY	
CSEERNICSKÓ ISTVÁN: Nyelvtörvények Ukrainában (1989–2014)	9
ДИДИК-МЕУШ ГАННА: Топопеллятивн XVI–XVIII ст. як відображення культури і традицій українців	25
DUDICS LAKATOS KATALIN: Nyelvjárási jelenségek megítélése kárpátaljai magyar iskolákban	33
GAZDAG VILMOS: A kárpátaljai magyar nyelvjárások szókészleti sokszínűségéről az ukrán/oroszl kölcsönszavak és magyar nyelvli megfelelőik használata kapcsán	43
ГОЛОВАЧ НІКОЛЕТТА: З історії досліджень румунізмів у слов'янських говірках на території Румунії у XX ст.	51
ХІБЕБА НАТАЛІЯ: Бойківсько-закарпатські паралелі у весільній лексиці.....	59
ЯСТРЕМСЬКА ТЕТЬЯНА: «Біблійні історії» у контексті становлення української мови початку XX століття.....	71
КАЦІМОН ОЛЬГА: Мадяризми у „Словарі чужих слів” (1910) З. Кузеля та М. Чайковського	77
KARMACSI ZOLTÁN: Párhuzamok és különbségek a felvidéki és kárpátaljai etnikailag heterogén családokban nevelkedő gyermekek nyelvhasználatában	82
KOLLÁTH ANNA: Európai nyelvli diverzitás mindenkinek az ELDIA-kutatás és néhány eredménye	92
KÓTYUK ISTVÁN: A szervetlen mondatösszetétel.....	106
LEBOVICS VIKTÓRIA: Ízelítő a tolmácsolás rejtelseiből... (egy oktatási célú kísérlet bemutatása)	113
LEHOCKI-SAMARDŽIĆ ANNA: A magyar déli nyelvjárások nyomai a horvátországi magyarok nyelvhasználatában.....	122
МАЦЬКО ЛЮБОВ: Державотворчі функції української мови в Україні.....	130
МАГОЧИЙ ПОЛ РОБЕРТ: Культурн слов'янських іммігрантів в Північній Америці: мовний фактор	137
MOLNÁR CSIKÓS LÁSZLÓ: Vajdasági helységnevérendezés a XXI. században.....	145
NÁDOR ORSOLYA: Kelet-közép-európai nyelvek és kultúrák egymás vonzásában. Egy kelet-közép-európai hungarológiai stúdium körvonalai	166
NÁNÁSI-MOLNÁR ANITA: Mert magyarok vagyunk! Mert Ukrainában élünk! Szülői motívációk az óvoda nevelési nyelvének megválasztásakor Beregszászban	175
PALÁDI-KOVÁCS ATTILA: Sztereotípiá, közösség, anyanyelv.....	183
PETHŐ JÓZSEF: The heterogeneity of language and culture – from the aspect of cognitive stylistics	190
ПІЛИПЕНКО ГЛЕБ: Етнічне і культурне мноюобразіе в Воєводине.....	197
SÉRA MAGDOLNA: Tannyelv, nyelvhasználat és ami mögötte van.....	203
SIMIGNÉ FENYŐ SAROLTA: Kudarcok és sikerek az interkulturális kommunikációban	215

СОКІА БОГДАН: Реформа руського (українського) правопису в школах східної Галичини за часів Австро-Угорської монархії	223
TÓTH ENIKŐ: Nyelvek a virtuális térben: kárpátaljai magyarlakta települések hivatalos honlapjainak nyelvhasználata	230
TÓTH PÉTER: Törös Béla, a beregszászi nyelvjárás kutatója	239
ZOLTÁN ANDRÁS: Szláv–magyar nyelvi szimbiózis a X–XI. században és a magyar <i>király</i> szó eredete.....	244

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOK SZÓKÉSZLETI SOKSZÍNŰSÉGÉRŐL AZ UKRÁN/OROSZ KÖLCSÖNSZAVAK ÉS MAGYAR NYELVI MEGFELELŐIK HASZNÁLATA KAPCSÁN

GAZDAG VILMOS

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola –Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont

Bevezetés

A kárpátaljai magyar lakosságnak az intenzív államnyelvi hatás ellenére máig sikerült megőriznie anyanyelvi dominanciáját. Ugyanakkor az ukrán és orosz nyelv hatása még azoknál is megmutatkozik, akik egyáltalán nem is beszélik e nyelveket, s csak meglehetősen ritkán kerülnek velük kapcsolatba. Az ukrán és orosz nyelv hatása leginkább a kárpátaljai magyar nyelvjárások szókészletének a gyarapodásában, vagyis az e nyelvjárásokban meghonosodott ukrán és orosz kölcsönszavak használatában mutatható ki.

Azt már számos kutatás igazolta, hogy a kárpátaljai magyar lakosság nagy számban használ másodnyelvi elemeket. E szavak jelentős részét korábbi kutatásaink során már felgyűjtöttük és szótári adatbázisok formájában közre is adtuk (lásd Gazdag 2010a, 2010b; 2013). Az egyes kölcsönszavak elterjedtsége és meghonosodási mértéke azonban jelentősen eltérhet egymástól. Vannak például olyan kölcsönszavak, amelyek igen gyakoriak a kárpátaljai magyarok nyelvhasználatában, s szinte teljes mértékben kiszorítják a magyar nyelvi megfelelőiket, míg mások csak ritkábban, a magyar nyelvi megfelelőikkel párhuzamosan, vagy azoknál kisebb gyakorisággal fordulnak elő.

Jelen tanulmány keretében azt próbálom megvizsgálni, hogy az egyes kölcsönszavak és a magyar nyelvi megfelelőik milyen megoszlásban is használatosak a lakosság körében. Ezen túl azonban célom az is, hogy megvizsgáljam, esetünkben (mármint a kárpátaljai magyarok esetében) mennyire indokoltak a magyar nyelv, s különösen a határon túli magyar nyelvváltozatok felé irányuló nyelvművelői aggodalmak.

A kétnyelvűség és a kölcsönszavak megítélése a szociolingvisták és a nyelvművelők körében

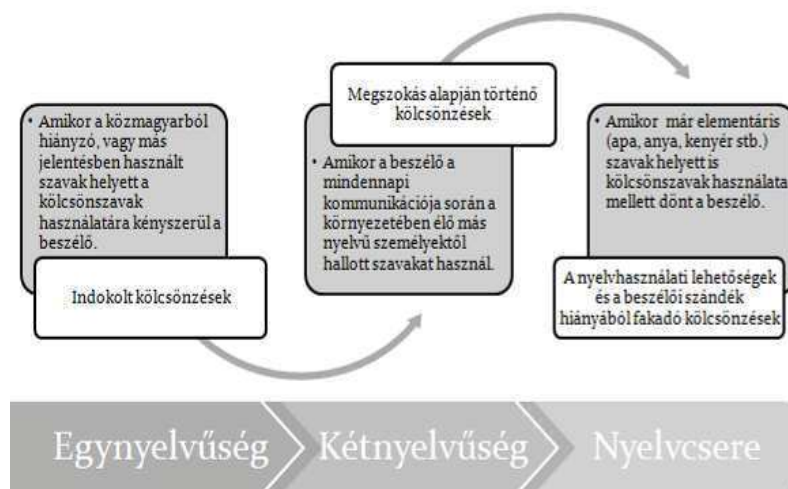
A nyelvművelők többsége az idegen- vagy másodnyelvi hatások megmutatkozását egyfajta „nyelvromlásként” értékeli (lásd pl. Balázs 2005). Ugyanakkor, amint azt a Kiss Jenő (2011: 12) által idézett Nádasdy Ádám (2003: 169) is leszögezi „a «nyelvromlás» fogalmát, mibenlétét a nyelvtudomány nem ismeri, csak nyelvi változásról tudunk, s persze tudjuk azt is, hogy – mint minden változás – ez is egyesekből lelkesedést, másokból aggodalmat vált ki.” Hasonló jellegű szembenállás figyelhető meg a szociolingvistáknak és a nyelvművelőknek a kétnyelvűségről és a kölcsönszavakról alkotott nézeteiben is (lásd az 1. táblázat).

Széles körben elterjedt nyelvi mítosz az is, miszerint az idegen eredetű kölcsönszavak beáramlása azért is veszélyes, mert előbb-utóbb nyelvcserét idézhet elő az átvevő nyelvi közösségben. S bár a kölcsönszavak használati mértéke, és az adott közösségben való elfogadottsága fontos mutatóként szolgálhat a nyelvi folyamatok vizsgálatakor (lásd az 1. ábra).

1. táblázat: A szociolingvisztikai és a nyelvművelői nézetek szembenállása
(Forrás: saját szerkesztés)

A szociolingvisták szerint	A nyelvművelők szerint
A kétnyelvűség normális állapot, a kétnyelvű emberek is normális emberek, csak épp nem úgy beszélnek anyanyelvüket, mint egynyelvű társaik.	A kétnyelvű egyének tudatában az érintkező nyelvek egymásba fonódnak, keverednek, ami a nyelvérzék bizonytalanná válásához, a nyelvi rendszer megbomlásához vezet.
Ha a beszélő ismeri a kölcsönszavaknak az adott nyelv egynyelvű változataiban használatos szinonimáit is, akkor szókincse gazdagabb az egynyelvű közösségben élő társaiénál.	A kölcsönszavakat a nyelvi hanyagság, a „mindegy, hogyan beszélek” felfogás következményeként használjuk. Az ilyen szavak azért veszélyesek, mert kiszorítják a nyelv saját elemeit a használatból.
A nyelvek sohasem halnak ki amiatt, hogy szavakat kölcsönöznek más nyelvekből, vagy, hogy a beszélők idegen szavakat is használnak. A nyelvek fennmaradása attól függ, hogy vannak-e olyan beszélők, akik használni akarják azokat.	Nyelvünk fölépítésében, minden jellegzetes tulajdonságában annyira más, mint a többi művelt nyelv, hogy az egész emberiség, az emberi műveltség szempontjából megérdemli megőrzését.

1. ábra: A kölcsönszavak használata és a nyelvi folyamatok összefüggései
(Forrás: saját szerkesztés)

Ezzel kapcsolatban Lanstyák István (2014: 109) megjegyzi, hogy annak, hogy egy kétnyelvű közösségben nyelvcsere induljon meg, s az esetleg végbe is menjen, mindig nyelven kívüli okai vannak. Borbély Anna a nyelvcserét egy folyamatként vázolja fel, melynek kezdeti fázisában „a közösség egy vagy több tagja nem használja többé csoportja anyanyelvét”, míg „a befejezésekor a közösség tagjai közül már senki sem beszéli a közösség eredeti nyelvét” (2001: 194).

Kontra Miklós a nyelvcserét két típusát különbözteti meg: a kényszer hatására történő és a spontán módon történő nyelvcserét, s megjegyzi, hogy „a spontán nyelvcseré ember jog, a kikényszerített nyelvcseré ember jogszétkényszerítés (2013: 8). A kölcsönszavak használatát tehát nem tekinthetjük sem a nyelvromlás egyik jegyének, sem pedig a nyelvcseré kiváltó okának. Amint azt Lanstyák István egy korábbi interjújában megjegyzi a kölcsönszavak és más kontaktusjelenségek legfeljebb közvetve járulhatnak hozzá a nyelvcseréhez azáltal, hogy azt a benyomást keltik, mintha a kisebbségi magyarok anyanyelve alacsonyabb rendű lenne, mint a magyarországi magyar vagy pedig az adott ország államnyelve.

Ez a „presztízscsökkenés egyik tényezője lehet annak, hogy a magas fokú kétnyelvű szülők esetleg amellett döntenek, hogy gyermeküket a magasabb presztízssű többségi nyelven szocializálják” (Komlós 2001: 40), ami valahol a nyelvművelés hatásának is betudható, hiszen az „a művelt köznyelvtől való eltéréseket devianciának láttatja, még hozzá valamiféle erkölcsi vagy jellemhibának, amiben a delikvens igenis elmarasztalható, s így kiérdemli a gúnyt és megvetést” (Nádasdy 2002).

A kárpátaljai magyar nyelvjárások keleti szláv kölcsönszavainak megítélése

A fentebb már vázolt szociolingvisztikai és nyelvművelői nézetkülönbségek természetesen a kárpátaljai magyar anyanyelvű lakosság által használt keleti szláv (orosz/ukrán) kölcsönszavak kapcsán is megmutatkoznak.

Szociolingvisztikai szempontból ezek olyan szavak, amelyeket a bilingvis nyelv-közösségben élők naponta használnak munkájuk során, bevásárlás közben, a szomszédal való kommunikációban stb. A beszélő ismeri ezek magyar megfelelőjét, de mivel előnyelvi használatukra ritkán kerül sor, a passzív szókincsbe kerültek át (Csernicskó 1995: 139–140). A kölcsönszavak szótárakban, nyelvtanokban és kézikönyvekben való szerepeltetése hozzájárul ezek jobb elfogadottságához és az ún. „bűntudat” nélküli használatához is (Kolláth 2008: 98).

Nyelvművelői szempontból viszont „E szavak túlnyomó többsége fölösleges a nyelvben, mivel az általuk jelölt fogalmaknak megvan a magyar neve” ugyanakkor „magyar megfelelőjük legfeljebb akkor bukkan fel, ha a beszélő nagyon választékos akar lenni, és kényszerül nyelvhasználatára” (Kótyuk 1991: 67). Azok első soron a beszélt köznyelv jellemzői, s az írott nyelvbe ritkán kerülnek be, s hogy tervszerű és következetes nyelvművelő munkával kellene törekedni a kétnyelvűség tökéletesítésére, az anyanyelv tisztaságának megőrzésére (Kótyuk. 1991: 69).

Néhány szó a kutatásról és az adatközlőkről

2014. január 13. és február 13. között egy online kérdőívezés keretében a kárpátaljai magyarság nyelvhasználatát vizsgáltam.¹

A kérdőív kitöltői elsősorban az ismerősi körömből kerültek ki, ugyanis a kérdőív kitöltésére való felkérést a Facebook idővonalamon poszt formájában tettem közzé, s onnan, illetve az ismerősök általi megosztások (összesen 18 személy osztotta meg a posztot) alapján vált elérhetővé a kérdőívre mutató link is. A kérdőívet összesen 85 kárpátaljai magyar anyanyelvű személy töltötte ki. A kérdőív kitöltői ennek megfelelően elsősorban lakhelyem közvetlen környezetéből kerültek ki. A legtöbben a Beregszászi járás (58 személy), Ungvári járás (8 személy), Nagyszőlősi járás (4 személy),

¹ A kérdőív megtekinthető az alábbi linken: https://docs.google.com/forms/d/1CH2MZBIh_IJkX-Szma8F2OF0HCCDWp9-CQ2TaYkK0E/viewform?edit_requested=true

Munkácsi járás (2 személy), Huszti járás (1 személy), illetve 12 személy, akik nem tüntették fel a lakhelyüket, vagy jelenleg épp nem Kárpátalján élnek (pl. magyarországi egyetemen tanulnak, vagy Magyarországon dolgoznak). A kérdőív a nyelvjárási kérdőívek megszokott kérdései mellett szociolingvisztikai kérdéseket is tartalmazott, melyek a megkérdezett egyének szociológiai adataira (nem, kor stb.), nyelvismeretére (anyanyelv, államnyelv, környezeti nyelvek és idegen nyelvek), az iskolai tannyelv, illetve az egyes szakmák és az egyéni nyelvhasználat összefüggéseinek a vizsgálatára irányultak.

Az anyaggyűjtés módszere a kitöltőkkel való személyes kapcsolat hiánya végett aktív kérdezési módszerrel történt. A kitöltői figyelem fenntartása végett a kérdőív nyelvjárási része több különböző kérdéstípusból tevődött össze (tárgyképek bemutatása, meghatározások alapján történő kérdezés, a tájnyelvi elemek jelentésének az ismeretére irányuló kérdések).

A kutatási eredmények bemutatása

Jelen tanulmány keretében a tárgykép-azonosítási rész néhány elemét, s a hozzájuk kapcsolódó eredményeket kívánom bemutatni.

Az említett részben a kitöltők feladata az volt, hogy a képen látható használati tárgy, étel, zöldség-gyümölcs, növény, ruha és lábbeli, ruházati eszköz és egyéb tárgyak, illetve objektumok nevét a kép alatti mezőben feltüntessék. A képek összeválogatása során arra törekedtem, hogy a képek mindenki számára ismert dolgokat ábrázoljanak, illetve, hogy azok között minél több olyan legyen, amelynek a kárpátaljai magyarság körében ismert és általánosan elterjedt a keleti szláv (orosz/ukrán) nyelvi elnevezése is.

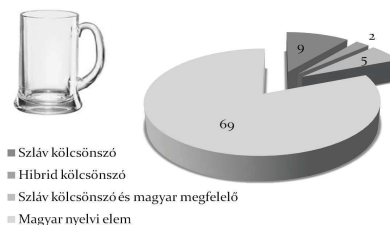
2. ábra:
A befőttesüveg névhasználatára

Keleti szláv kölcsönszó:² *bánki/a* [or. банка] fn *'-t, '-ja* – *bánki / bánka*
<ukr., or. банка;

Magyar nyelvi megfelelők: üveg, befőttes, befőttes vagy befőztes üveg, literes, csavaros vagy uborkás üveg

3. ábra:
A söröskorsó névhasználatára

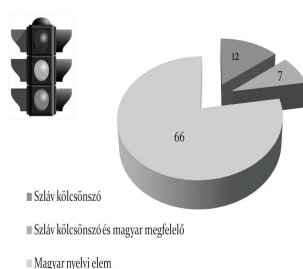
Keleti szláv kölcsönszó: *bakál/bákál*
[or. бокал] fn *'-t, '-ja* – *bakál / bákál*
<ukr., or. бокал

Hibrid kölcsönszó: sörösbákál

Magyar nyelvi megfelelők: pohár, sörös vagy füles pohár, söröskorsó, krigli, kancsó

² A szócikkek a következőképp épülnek fel: a szó maga, az etimológiai azonosítója, az adott elem szófaja és nyelvtani szerelése, nyelvjárási alakja (fonetikai transzkripcióban), az átadó nyelvi megfelelő(k) cirill betűs alak.

4. ábra:
A jelzőlámpa névhasználata

5. ábra:
A kerti pavilon névhasználata

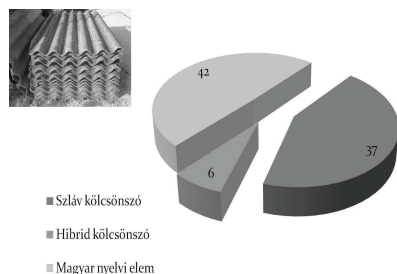
Keleti szláv kölcsönszó: szvetafor /szvitlofor [or. светофор] fn '-t, '-ja –szvetafor / szvitlofor < or. светофор, ukr. світлофор;

Magyar nyelvi megfelelők: jelzőlámpa, közlekedési lámpa, villanyrendőr, szemafor, útjelzőlámpa

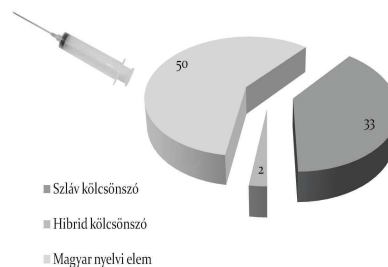
Keleti szláv kölcsönszó: beszodka [or. беsedka-ból] fn '-t, '-ja – beszodka < or. беsedка

Magyar nyelvi megfelelők: asztal, bódé, bungaló, faház, filagória, kisház, pihenőhely nyári lak, kerti pavilon, kerti fedett asztal, sátor, vikkend

6. ábra:
A hullámpala névhasználata

7. ábra:
A fecskendő névhasználata

Keleti szláv kölcsönszó: sifer [ném. Schiefer] fn '-t, '-ja – sifer < ukr., or. шифер;

Hibrid kölcsönszó: palasifer, siferpala

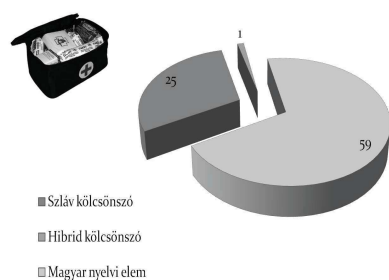
Magyar nyelvi megfelelők: cserép, pala, hullámpala, tetőpléh, palatető, tetőpala

Keleti szláv kölcsönszó: spricc/spric [ném. Spritze] < ukr., or. шприц;

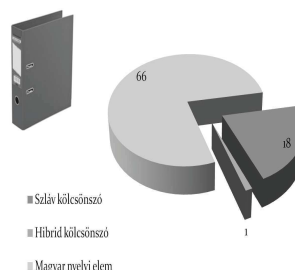
Hibrid kölcsönszó: injekciós spricc, spriccestű

Magyar nyelvi megfelelők: fecskendő, injekció, injekciós tű, szuri, tű

8. ábra: Az elsősegély csomag névhasználata

9. ábra: Az irattartó névhasználata

Keleti szláv kölcsönszó:

apteczka [lat. apothēca] fn '-t, '-ja –
apteczka < ukr., or. аптечка;

Hibrid kölcsönszó: apteckás doboz

Magyar nyelvi megfelelők:
 elsősegélydoboz, gyógyszeres táska,
 mentőcsomag, orvosi táska

Keleti szláv kölcsönszó:

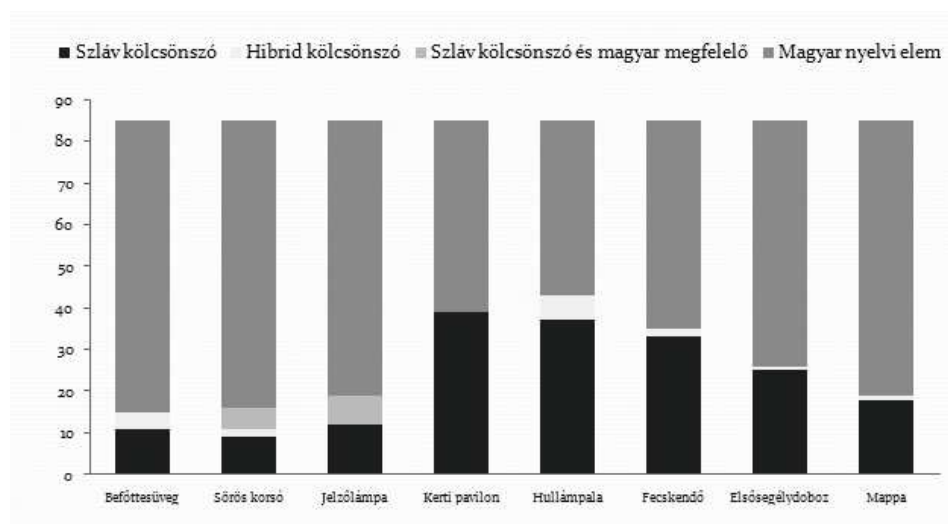
pápka [or. папка] fn '-t, '-ja – *pápka*
 < ukr., or. папка;

Hibrid kölcsönszó: dokumenttartó

Magyar nyelvi megfelelők: mappa,
 irattartó

Amennyiben megnézzük a fent bemutatott ábrákat, úgy jól láthatjuk, hogy az egyes tárgyak névhasználatánál a legtöbb esetben nagyarányú magyar nyelvi dominancia figyelhető meg (lásd a 10. ábra). A magyar nyelvi megfelelők aránya csupán két esetben csökken az 50%-os küszöb alá (az 5. és 6. ábra). S e két eset közül is az egyikben csak a keleti szláv nyelvi megfelelők és hibrid kölcsönszavak együttese miatt nem éri el a magyar nyelvi elem használati mértéke az 50%-os arányt.

10. ábra: A nyelvi megfelelők aránya a névhasználatban

Összefoglalás

A vizsgálat eredményei egyértelműen azt mutatják, hogy a kárpátaljai magyar nyelvű lakosság körében az orosz/ukrán lexikai elemek használata a szókészleti gyarapodás egyik jelének tekinthető, hiszen a megkérdezettek válaszai alapján az adott tárgyak nevének az anyanyelvi és a kölcsönszói megfelelői egyaránt használatosak. Ugyanakkor fontos megjegyezni azt is, hogy a vizsgálat eredményei számos korábbi kutatás (Csernicskó 1997; 1998, 2008; Csernicskó szerk. 2003, 2010; Márku 2013 stb.) eredményeihez hasonlóan a kárpátaljai magyar lakosság anyanyelvi dominanciáját igazolták. Ugyanis a legtöbb szó esetében a magyar nyelvi megfelelő használati mértéke jelentősen meghaladta a kölcsönszókét. S ezáltal talán azt is kijelenthetjük, hogy a nyelvművelői aggodalmak ellenére a kárpátaljai magyar lakosság esetében a természetes (spontán) nyelvcsera veszélyétől egyelőre nem kell tartani, s a helyi lakosság által használt magyar nyelvváltozatokat sem fenyegeti az a veszély, hogy az államnyelvi kontaktuselemek kiszorítanák a magyar nyelvi megfelelőiket a nyelvhasználatból.

Irodalom

- Balázs Géza 2005. Romlásnak indult...? Nyelvművelés, nyelvi ismeretterjesztés, nyelvtanoktatás. *Könyv és nevelés* 7. évfolyam 2005/1. szám: 59–65.
- Borbély Anna 2001. A nyelvcsera folyamata és kutatása. *Nyelvtudományi Közlemények*, 98. kötet / 2001, 193–215.
- Csernicskó István 1995. A kárpátaljai magyarság és a kétnyelvűség (1945–1993). In: Kassai Ilona szerk. *Kétnyelvűség és magyar nyelvhasználat*. Budapest MTA Nyelvtudományi Intézete, 129–145.
- Csernicskó István 1997. Amit a kárpátaljai magyar kétnyelvűségről tudunk. In: Kiss Gábor és Zaicz Gábor szerk. *Szavak- Nevek- Szótárak Írások Kiss Lajos 75. születésnapjára*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete, 88–92.
- Csernicskó István 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Csernicskó István 2008. Nyelv és azonosságtudat összefüggései a kárpátaljai magyar közösségben. In: Fedinec Csilla szerk. *Értékek, dimenziók a magyarságkutatásban*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság, 153–170.
- Csernicskó István szerk. 2003. *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
- Csernicskó István szerk. 2010. *Megtart a szó. Hasznosítható ismeretek a kárpátaljai magyar nyelvhasználatról*. Budapest–Beregszász: MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság–Hodinka Antal Intézet.
- Gazdag Vilmos 2010a. Szláv eredetű lexikai elemek a Beregszászi járás magyar nyelvjárásaiban (Kárpátalja, Ukrajna). In: Fábri István – Kötél Emőke szerk. *Határhelyzetek III. Önmeghatározási kísérletek: hagyományörzéstől a nyelvi identitásig*. Budapest: Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium, 124–160.
- Gazdag Vilmos 2010b. A kárpátaljai magyar köznyelv szláv lexikai elemei Zelei Miklós A kettézárt falu c. dokumentumregényében. *Acta Beregsasiensis*. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve 2010. IX. évfolyam, 3. kötet, 29–40.
- Gazdag Vilmos 2013. Államnyelvi kontaktuselemek a kárpátaljai magyar sajtóban. In: Fedinec Csilla – Szoták Szilvia szerk. *Határhelyzetek VI. Változó világ – változó közösségek a Kárpát-medencében*. Budapest: Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium, 199–242.

- Kiss Jenő 2011. Nyelvromlás. *Magyar Nyelv* 107. évf. 1. sz. / 2011, 9–20.
- Kolláth Anna 2008. Kihívások és megoldások. Gondolatok a szlovéniai Muravidék kétnyelvű oktatásáról. In: Csernicskó István – Kontra Miklós szerk. *Az üveghegyen innen. Anyanyelvváltozatok, identitás és magyar anyanyelvi nevelés*. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus azonos című szimpóziumán elhangzott előadások anyaga. Ungvár–Beregszász: PoliPrint Kft és II. Rákóczi Ferenc KMF, 81–104.
- Komlós Attila 2001. A szlovákiai magyarok kétnyelvűségének tanulságai. Beszélgetés Lanstyák Istvánnal régióink sajátos nyelvi jelenségéről. *Nyelvünk és kultúránk* 117. szám / 2001, 38–46.
- Kontra Miklós 2013. Magyar kétnyelvűség – áldás vagy átok? *Hungarológiai Közlemények* 2013/3. Újvidék: Bölcsészettudományi Kar, 1–12.
- Kótyuk István 1991. A kétnyelvűség és a kárpátaljai magyar köznyelv. In: *Kétnyelvűség a Kárpát-medencében*. Kiadja a Széchenyi társaság a Pszicholingva Nyelviskola közreműködésével. Budapest, 66–69.
- Lanstyák István 2014. *Nyelvalakítás és nyelvi ideológiák*. Pozsony: Comenius Egyetem.
- Márku Anita 2013. „Po žákárpátszkei” Kétnyelvűség, kétnyelvűségi hatások és kétnyelvű kommunikációs stratégiák a kárpátaljai magyar közösségben. Ungvár: „Líra” Poligráfcentrum.
- Nádasdy Ádám 2002. Mi a baj a nyelvműveléssel? *Népszabadság*, 2002. május 18.
- Nádasdy Ádám 2003. *Ízlések és szabályok*. Írások nyelvről, nyelvészetről. Budapest: Magvető Könyvkiadó.

On the lexical diversity of Transcarpathian Hungarian dialects in connection with the use of Ukrainian/Russian loan-words and their Hungarian equivalents

In spite of the strong impact of state language on the Transcarpathian Hungarian population, it has managed to preserve its domination of mother tongue ere now. At the same time the impact of Ukrainian and Russian languages is shown among who not at all speak these languages, and who rarely come into contact with them. The impact of Ukrainian and Russian languages can be mostly demonstrated in the growth of vocabulary of Transcarpathian Hungarian dialects, namely in the use of Ukrainian and Russian loan-words which naturalized in these dialects. In this study I try to examine how loan-words and their Hungarian equivalents are distributed among the population.